

Miljødirektoratet

Oslo, 06.05.2022

Ref: 2022/4616

Naturvernforbundets høringssvar til EU-kommisjonens strategi for bærekraftige tekstiler.

Naturvernforbundet takker for muligheten til å gi innspill til Miljødirektoratets videre arbeid med EU-kommisjonens strategi for bærekraftige tekstiler.

Visjon og generelle kommentarer:

Naturvernforbundet er positive til visjonen som ligger til grunn for EU-kommisjonens tekstil-strategi. Det er viktig at målet om å endre produksjonsmønstre ved å sette en stopp for «fast fashion», gi produsenter økt ansvar langs hele verdikjeden til produkter, og stimulere til bedre design og økt levetid står fast som en tydelig ramme for politikkutvikling på tekstil-feltet i Europa og Norge i årene som kommer.

Forurensere betaler og føre-var prinsippet skal ligge til grunn for europeisk miljøpolitikk¹, vi forutsetter at dette gjøres gjeldende også for tekstiler gjennom krav om utvidede produsentansvarsordninger, og klare krav om økodesign som en forutsetning for markedstilgang. Videre er det viktig at alt nytt regelverk prioriterer avfallshierarkiet og først og fremst stimulerer til økt bruks- og levetid for tekstiler ved å stimulere til bedre kvalitet, reparasjonstjenester, og ombruk før materialgjenvinning. Strategien har mange gode tiltak og virkemidler. Men hovedutfordringen, som er overproduksjon, adresseres ikke sterkt nok.

Oppsummert:

- Digitale produktpass bør både være et hjelpemiddel for forbrukere og et grunnlag for fremtidig regelverksutvikling.
- Forskriftsfestede produsentansvarsordninger med tydelige målkrav gir forutsigbare rammer og retning for aktørene.
- Prioriter høyverdig fiber til fiber resirkulering for innblandingskrav for resirkulert materiale i nye produkter.
- Minimumskrav til enkeltland bør ikke sette begrensninger for økt ambisjonsnivå.

¹ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/71/environment-policy-general-principles-and-basic-framework>

Digitale produktpass og merkeordninger

Naturvernforbundet støtter innføringen av digitale produktpass med informasjon om produkters miljøavtrykk. Som virkemiddel har digitale produktpass og informasjonskrav potensialet for å gi forbrukere og innkjøpere forutsetninger for å ta bedre miljøvalg. For at forbrukere skal kunne nyttiggjøre seg av informasjonen må den gjøres enkelt tilgjengelig og være forståelig.

Digitale produktpass har også potensialet for å gjøre fremtidig regelverksutvikling mer målrettet og egnet til å oppfylle miljømål. Informasjonen produsenter må oppgi bør derfor knyttes til produktets totale miljøavtrykk, og bør ikke begrenses til forenklete indikatorer rettet mot forbrukere. Digitale produktpass basert på standardiserte data kan skape et godt grunnlag for økomodulering av vederlagssatser i produsentansvarsordninger lenger frem i tid.

Krav om levetidsmerking ved at plagg merkes med produksjonsår og forventet levetid kan være gode tiltak for å stimulere til bedre design og hjelpe forbrukere til å nyttiggjøre seg av reklamasjonsretten. Videre kan gode data skape et solid grunnlag for økomodulering av vederlag i produsentansvarsordninger.

Digitalt produktpass kan lage grunnlag for å senke grenseverdier for miljøgifter og kjemikalier og fase ut disse fra en fremtidig giftfri tekstilindustri.

Produsentansvar

Strategien varsler krav om utvidet produsentansvar for tekstiler, harmonisering av minimumskrav og kriterier for økomodulering av vederlag. Naturvernforbundet er positive til et utvidet produsentansvar og ser dette som et veletablert og godt egnet virkemiddel for å bidra til å redusere miljøavtrykket til tekstil-sektoren.

Et utvidet produsentansvar er muligheten til å gi de som setter tekstiler på markedet, ansvaret for å redusere produktenes miljøavtrykk og samtidig gi incentiver til de aktørene som tar ansvar. En godt innrettet produsentansvarsordning kan (i kombinasjon med andre virkemidler) være med på å omstille kles- og tekstilbransjen til en sirkulær økonomi.

Miljøavtaler mellom staten og industrien har vist seg lite egnet for å oppnå miljømål på avfallsfeltet, noe også OECD peker på i sin nylige vurdering av norsk miljøpolitikk². Tidligere bransjeavtaler har hatt utfordringer med manglende måloppnåelse,³ lav tilslutning av næringsaktørene og lavt ambisjonsnivå (utover felles-europeiske minimumskrav).

Naturvernforbundet tror derfor ikke frivillige bransjeavtaler er egnet til å løse de miljøutfordringene tekstil-sektoren står ovenfor, hverken i Norge eller internasjonalt. Vi er også bekymret for at en åpning i det europeiske regelverket for nasjonale tilpasninger av bransjestyrt selvregulering vil kunne ha en «race to the bottom» effekt og bidra negativt til måloppnåelse. Det er i norske aktørers interesse med et tydelig regelverk som stimulerer til høy miljønytte og skaper like rammevilkår.

[Les hele vårt notat om produsentansvar på tekstiler her.](#)

² <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/59e71c13-en/index.html?itemId=/content/publication/59e71c13-en&csp=17d84a085376ad8ff5f0f46d9a7875f2&itemIGO=oecd&itemContentType=book#section-d1e1235>

³ <https://www.nrk.no/norge/norge-ligger-darlig-an-til-matsvinn-mal-i-2030-1.15761429>

Målkrav:

Et utvidet produsentansvar for tekstiler bør som et minimum inneholde klare spesifikke målkrav for

- separat innsamling,
- tekstiler forberedt til ombruk,
- materialgjenvinning (fiber til fiber),
- materialgjenvinning.

Videre bør det åpnes for generelle målkrav om

- økt levetid
- geografisk tilgjengelighet for reparasjon,
- andel klær solgt til fullpris (andel av kolleksjon faktisk solgt),
- generelt mål om at forbrukere bruker reklamasjonsretten,
- grenseverdier for mikroplastforurensning

Målene bør være trinnvist stigende og de bør være oppnåelige, samtidig som de er ambisiøse. Trinnvise milepæls mål med tydelig ansvars og kostnadsfordeling skaper forutsigbarhet for de ulike aktørene og setter retningen.

Naturvernforbundet er positive til tydelige harmoniserte minimumskrav til øko-modulering av vederlag, men vil samtidig anbefale at felles-europeiske minimumskrav til produsentansvarsordninger ikke bør sette begrensninger oppover. Minimumskrav bør ikke forhindre enkeltland som vil gå lenger i egen lovgivning så lenge det er begrunnet i miljøhensyn og utviklet med intensjon om høyere måloppnåelse.

Overproduksjon:

Tiltakene fra kommisjonen er gode, men tar ikke tak i hovedutfordringen: Det er og tilgangen på for billige råvarer som bygger opp om fast fashion. Den doblede klesproduksjonen er muliggjort gjennom de billige råvarene.

Tiltak basert på avfallspyramiden knyttet til økodesign, ombruk, gjenvinning og resirkulering er tiltak innrettet for å håndtere de enorme mengdene som er produsert, ikke utslitt, men uønsket. Mote er per se såkalt planlagt foreldelse, og dertil ligger den største utfordringen.

I overgangen til en sirkulærøkonomi må ikke alternative forretningsmodeller og ombruk og gjenvinning bli hvileputer for å opprettholde forbrukskarusellen, hjulet må og innrettes for å spinne saktere – mye saktere.

I Norge er vi i dag 2,4 % sirkulære⁴, de enorme bergene med klær som importeres inn til landet synliggjøres ikke på utslippsregnskapet, men norske forhandlere sitter igjen med minst 700 tonn årlig, antakelig mye mer. Og kun 3 % av de innsamlede tekstilene går til gjenbruk. 97% blir eksportert ut av landet til gjenbruk og gjenvinning der.

Materialavgift:

Skatt på jomfruelige materialer (materialer som ikke er resirkulert eller gjenbruk) er et virkemiddel for å vri forbruket mot færre produkter og økt materialgjenbruk. Miljøavgifter er effektive for å endre forbruks- og produksjonsmønstre ved å prise miljøkostnader og gi incentiver for å redusere

⁴ <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/ny-rapport-viser-at-norsk-okonomi-kun-er-24-prosent-sirkulaer/>

miljøavtrykket. I en sirkulær økonomi har bruken av primære råvarer det største negative miljøavtrykket, derfor vil Naturvernforbundet i større grad ha materialavgifter på jomfruelige materialer.

Naturvernforbundet ønsker å redusere volumet som produseres. Et virkemiddel for å oppnå dette er at det må bli dyrere å produsere.⁵

Ombruk:

Vi anbefaler at man inkluderer og bygger videre på eksisterende systemer for innsamling av tekstil til gjenbruk. Non-profit innsamlere av gjenbrukstekstiler bør hensyntas og få en rolle i utviklingen av nytt regelverk. Ansvar for, og kostnadsdekning av innsamling og sortering av tekstiler til gjenbruk, bør være en del av produsentansvaret.

Materialgjenvinning:

Naturvernforbundet er positive til økt bruk av resirkulert materiale i produksjon av nye tekstiler, men vil samtidig advare mot en ukritisk tilnærming til innblandingskrav for resirkulert materiale. For å oppnå høyest mulig ressurseffektivitet og unngå problemskifte er det nødvendig med et regelverk som tydelig prioriterer fiber- til fiber høyverdig resirkulering og lukkede sirkler.

Eksport av gjenbrukstekstiler

Naturvernforbundet er positive til initiativer for å øke sporbarhet og transparens rundt eksport av gjenbrukstekstiler både innad og ut av EU-EØS-området. Ved eksport av gjenbrukstekstiler ut av Europa må det medfølge et ansvar for avfallshåndtering ved end of life. Vi vil anbefale å åpne for at produsenter gjennom produsentansvarsordningene kan være med på å dekke gode avfallshåndteringssystemer i mottagerland for gjenbrukstekstiler. Videre, er det viktig å sørge for at mer gjenbruk, reparasjon og til slutt avfallshåndtering skjer nærmest mulig der det omsettes, dette kan gi lavere miljøavtrykk, økt kontroll på avfallsstrømmene og høyere ressursutnyttelse.

Mikroplast

Strategien viser til at andelen syntetiske fibre dominerer i dagens tekstiler, at opptil 60 % av dagens tekstiler består av syntetiske fibre⁶, og mengden er ventet å fortsette å øke. Dagens klær blir brukt i gjennomsnitt 7,5 ganger, og plaggene frigir mest mikroplast de første 5-10 vaskene⁷, og så mye som 40 000 tonn syntetiske fibre frigjøres hvert år via avløpsvannet fra klesvask. Dette gir en klar indikasjon på hvor viktig det er å redusere mengden klær med syntetiske fibre.

Forbud mot hverdagsklær av syntetiske fibre som vaskes ofte og hardt, bør innføres. Syntetiske fibre bør beholdes der det er behov for de egenskapene; i yttertøy m.m. Et makskrav til hvor mye et plagg kan «drysse», og forbud mot de mest dryssende sortene som akryl og kombinasjoner som gir dårlige resultater som blandinger av syntet/naturfibre bør og forbys. Påbud om filter i vaskemaskiner bør og innføres raskt.

Forurensning inn i PEF-kriteriene

⁵ https://naturvernforbundet.no/miljoevennlig_hverdag/naturvernforbundets-krav-til-forbrukspolitik-article41136-159.html

⁶ <https://www.eea.europa.eu/publications/plastic-in-textiles-towards-a>

⁷ <https://www.eunomia.co.uk/reports-tools/investigating-options-for-reducing-releases-in-the-aquatic-environment-of-microplastics-emitted-by-products/>

EU holder nå på å utvikle en metode for å måle avtrykk fra blant annet tekstiler, Product Environmental Footprint (PEF). Det er svært vesentlig at man arbeider for at denne måler avtrykket fra hele livssyklusen til et produkt, til tross for at få slike verktøy i dag er gode nok. Slik PEF nå innrettes vil avtrykket kun måles under produksjonsfasen, så forurensing ved bruk synliggjøres ikke. Regjeringen bør jobbe for at PEF inkluderer utslipp fra hele produktets levetid, særlig da forurensing ved bruk og vask.

Naturvernforbundet ser med dette frem til videre samarbeid med Miljødirektoratet, og bidrar gjerne med ytterligere innspill i arbeidet med norsk og europeisk produkt- og avfallspolitikk.

Med vennlig hilsen

Janne M. Gillgren

Fagrådgiver

Naturvernforbundet

Joakim Sandvik Gulliksen

Fagrådgiver

Naturvernforbundet